

AMOS
Rex

Muinaiset egyptiläiset ystäväni

FI

AVAA TÄSTÄ →

Amos Rex
Mannerheimintie 22-24
Helsinki
amosrex.fi

Avoinna
Maanantai 11-18
Tiistai suljettu
Keskiviikko 11-20
Torstai 11-20
Perjantai 11-18
Viikonloppu 11-17

@amoskonst
#amosrex

Amos Rex on syrjinnästä vapaa alue.

Egyptin loisto

*Viimeiset
suuret
dynastiat*

Vinkkejä vierailuun

Tämän pienen vihon sivuilla tapaat ystäviä muinaisesta Egyptistä. Jokainen ystävä asustaa *Egyptin loisto*-näyttelyssä omalla alueellaan. Eri alueiden kautta pääset tutustumaan muinaisen Egyptin ajanjaksoihin, uskomuksiin, elämään ja kuoleman jälkeiseen elämään. Esillä on yhteensä 398 esinettä, jotka ovat olleet joskus oikeasti käytössä muinaisessa Egyptissä eläneiden ihmisten arjessa ja juhlassa.

Ystävät kertovat itsestään ja elinympäristöstään. Löydätkö heidät kaikki näyttelystä, vaikka he ovatkin todellisuudessa hieman erinäköisiä kuin näiden sivujen kuvissa?

Psst... tämä merkki teoslapussa tarkoittaa, että olet löytänyt oikean ystävän.

Suunnistat näyttelyssä parhaiten seuraamalla vihon alussa avautuvaa karttaa. Karttaan on merkitty jokaisen ystävän oma alue, sekä reitti, jota suosittelemme kulkemaan.

Näyttelyn seinätekstit antavat paljon lisätietoja. Näyttelyssä törmäät myös keskusteluoppaisiin, jotka auttavat mielellään!

Niin paljon kysymyksiä!
Mutta entä vastaukset?

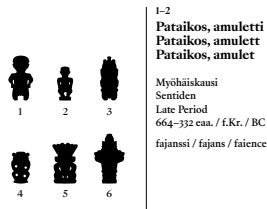
Näyttelyn yhteydessä on julkaistu kirja *Egypti — Kala sarkofagissa ja muita mysteereitä*, jossa egyptologi (eli muinaisen Egyptin tutkija) Mia Meri kertoo vastauksia kysymyksiin, joita olet aina halunnut tietää faraoiden Egyptistä.

Muinaisen Egyptin minisanasto (s. 36–39).

Vihon lopussa on lista sanoista ja nimistä, jotka toistuvat näyttelyssä useasti. Käytä sitä apuna, jos tuntuu, että shabtiit, Hathorit ja Hatshepsutit alkavat mennä sekaisin.

Seuraavalla sivulla on aikajana, jotta pysyt kartalla siitä, missä kohtaa aikamatkaasi olet menossa kunkin ystävän kohdalla.

Näin tulkitset näyttelyn esinelappuja:

← Tässä lukee esineen nimi tai kuvailu (suomi, ruotsi, englanti)

← Tässä lukee, miltä aikakaudelta esine on

← Tässä lukee esineen materiaali

Muinaisen Egyptin aikajana

aaa. = ennen nykyisen ajanlaskumme alkua
jaa. = jälkeen ajanlaskun alun, josta on kulunut nyt 2020 vuotta

Esi-dynastinen kausi

Dynastinen kausi

Vanha valtakunta
(3.–8. dynastia)
2686–2160 aaa.

1. välikausi
(9.–11. dynastia)
2160–2055 aaa.

Keskimmäinen valtakunta
(11.–14. dynastia)
2055–1650 aaa.

2. välikausi
(15.–17. dynastia)
1650–1550 aaa.

Uusi valtakunta
(18.–20. dynastia)
1550–1069 aaa.

Myöhäiskausi
(26.–31. dynastia)
664–332 aaa.

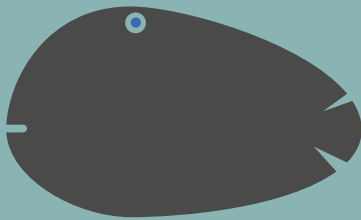
Kreikkalainen kausi
332–30 aaa.

3. välikausi
(21.–25. dynastia)
1069–664 aaa.

Koska kyseessä on todella pitkä ajanjakso, muinaisen Egyptin ajoituksista on olemassa useampi tulkinta. Tässä näyttelyssä käytämme tätä versiota. Älä siis ihmettele, jos törmäät jossain muualla eri vuosilukuihin!

Roomalainen kausi
30 aaa.–395 jaa.

Vuosituhanten Egypti

Nimi: **Kalapaletti**

Ikä: 5200–6000v.

Kotipaikkakunta: tuntematon

Laji: väripaletti

Harrastukset: meikkaaminen, maalaaminen, värien jauhaminen

Erityisominaisuus: näyttelyn vanhin esine

Paras ystävä: muut kalapaletit

Nykyajan Suomessa on neljä vuodenaikaa, mutta muinaisen Egyptin vuodentierrossa niitä oli kolme: tulvakausi, kylvökausi ja sadonkorjuukausi.

Minä, Kalapaletti, olen tämän näyttelyn vanhin esine. Vain yksi keraaminen astia tuossa viereisessä vitriinissä kokee olevansa minua vanhempi. Olen kuitenkin hyvin vanha, saatan olla jopa 6000-vuotias, en muista tarkkaa syntymäpäivääni. Olen ollut olemassa jo satoja vuosia ennen ensimmäisiä faraoita eli Egyptin kuninkaita.

Muinaista Egyptiä voi olla vaikea hahmottaa, koska kyseessä on valtavan pitkä aika. Esimerkiksi kuuluisa kuningatar Kleopatra eli ajallisesti lähempänä sinua, nykyajan ihmistä, kuin aikaa, jolloin kuuluisat Gizan pyramidit rakennettiin. Muinaiseksi Egyptiksi laskeaan aika, jota hallitsivat suurimmaksi osaksi faraoet. Se on yksi maailman vanhimpia kulttuureja ja se sijaitsi Niili-joen tuntumassa Pohjois-Afrikassa, missä nykypäivänä sijaitsee maa nimeltä Egypti.

Tutki aikajanaa seinällä. Sulje silmät ja hengitä kerran oikein syvään. Kuvittele itsesi suhisevan ajan läpi, monta tuhatta vuotta taaksepäin (voit suhista ääneen, jos se auttaa mielikuvitustasi). Tervetuloa muinaiseen Egyptiin!

Niilin varrella

Nimi: **Krokotiili**

Ikä: noin 2000v.

Kotipaikkakunta: Niili

Laji: patsas

Harrastukset: pelottelu, vaaniminen

Erityisominaisuus: Sobek-jumalan pyhä eläin

Paras ystävä: Heqat-sammakko

Muinainen Egypti koostui kahdesta eri maasta: Ylä-Egyptistä ja Ala-Egyptistä. Ylä-Egyptin kuninkailla oli päässään valkoinen kruunu, Ala-Egyptin kruunu oli punainen.

Niili oli muinaisille egyptiläisille elintärkeä. Huono juttu heille, että se sattui olemaan myös minun kotini, hehehe...

Niili tulvi kerran vuodessa. Niilin tulvan alle jäävä maa nimettiin mustaksi maaksi (*kemet*) ja kaikki muu punaiseksi maaksi (*deshret*). Aina kun Niili tulvi, se toi mukanaan ravinnerikasta mutaa, jossa voitiin kasvattaa ruokaa. Niili toimi myös kulkuväylänä ja kotina monelle jumalalle ja pyhälle eläimelle, kuten minulle ja ystävälleni Heqat-sammakolle, joka on hedelmällisyyden jumala.

Etsi huoneesta veneen pienoismalli, jossa on matkustajia. Veneen takaosassa on yksi ihmishahmo, joka näyttää osoittavan jotakin. Epäilen, että hän osoittaa minua. Kahdella sormella. Se on merkki siinä suunnassa piilevästä vaarasta – eli minusta. Jos hän osoittaisi vain yhdellä sormella, olisi näköpiirissä jotain vähemmän pelottavaa.

Kokeile käyttää näitä käsimerkkejä, kun näet näytelyssä jotain kivaa (yksi sormi) tai pelottavaa (kaksi sormeä). Tekeekö joku muu näyttelyvieras samaa? Voitte vertailla mielipiteitänne.

Faraoiden vallan alla

Nimi: **Tekoparta**

Ikä: 4100–4700v.

Kotipaikkakunta: Heliopolis

Laji: kuninkaan tekoparta

Harrastus: ruuan varastaminen

Erityisominaisuus: johtaminen, elävän kuninkaan symbolina toimiminen

Paras ystävä: nuijan pää

Kuningasta alettiin kutsua faraoksi (muinaisen Egyptin kielellä) per aa, joka tarkoittaa suurta taloa) vasta uuden valtakunnan aikana. Muinaisessa Egyptissä puhutaan siksi sekä faraoiden että kuninkaisten, niillä tarkoitetaan samaa asiaa.

Minä olen kuninkaan statussymboli, eli tunnusmerkki, joka kuvaa tämän mahtia. Itse olen osa kivistä patsasta, mutta oikeat käytössä olleet tekoparrat ovat todennäköisesti olleet jotain muuta, kevyempää materiaalia. Koska olen suora parta, kuvastan elävää kuningasta. Käyrä parta on merkki siitä, että sen peittämän leuan kuningas on kuollut.

Myös naispuoliset kuninkaas on kuvattu irtoparran kanssa, kuten esimerkiksi Hatshepsut. Ei ole kuitenkaan varmaa, ovatko he oikeasti käyttäneet irtopartoja, vai onko näin esitetty vain taiteessa. Muinaisen Egyptin taide ei kuvasta todellisuutta, vaan ajatusta. Voi siis olla, että historian saatossa on ollut enemmän naisjohtajia kuin mitä luullaan, sillä kuninkaas on esitetty taiteessa miehisinä hahmoina.

Kuninkaalle on monta symbolia. Minä olen kuitenkin ainut, joka pääsee hyvänä hetkenä nauttimaan kuninkaalle tarjoillusta ruoasta ja oluesta. Löydätkö näyttelystä muita kuninkaan tunnusmerkkejä?

Arjen kauneus

Nimi: **Bes**

Ikä: 2300–2700v.

Kotipaikkakunta: tuntematon

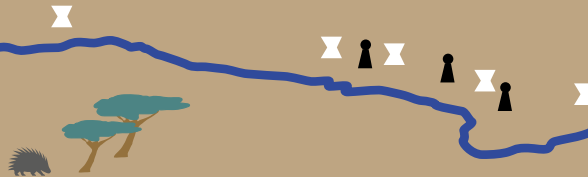
Laji: jumala (entinen demoni)

Harrastus: pelottelu, ilottelu, sotiminen, nakuilu

Erityisominaisuus: suojelujumala, lasten ja raskaana

olevien suojelija

Paras ystävä: kaikki (suosituin jumala)

Hei ystävä! *näyttää kieltä*
Olen ehkä pieni ja monen mielestä hieman outo, mutta suojelen kotiasi kaikelta pahalta, erityisesti ilkeiltä käärmeiltä. Ei mikään ihme, että olen yksi muinaisen Egyptin suosituimmista jumalista ja kaikkien kaveri.

Viihdyn samassa näyttelyhuoneessa kuin arkiset esineet. Olen peilien, lautapeliin, sandaalien ja tyynyjen seassa, jotka ovat kaikki peräisin muinaisten egyptiläisten kodeista. Mutta hetkinen, eivätkö nämä esineet ole mukana myös nykyajan ihmisen arjessa?

Näetkö huoneessa esineitä, joita sinullakin on käytössä? Miten näyttelyn tyyny eroaa omasta tyynystäsi? Näyttääkö senet-peli tutulta? Vertaa omaa kengänpohjaasi vitriinissä olevaan sandaaliin. Entä löydätkö näyttelyosiosta jotain, mikä ei todellakaan kuulu sinun arkeesi?

Senet oli erittäin suosittu ajanviette. Pelissä kuvataan vainajan matkaa manalassa. Senet on tutkijoiden mukaan ollut kaikkien eri yhteiskuntaluokkien suosiossa; farao Tutankhamonin haudasta löytyi peräti neljä pelilautaa pelinappuloinen.

Jumalat ja uskonto

Nimi: **Sekhmet**

Ikä: noin 3400v.

Kotipaikkakunta: Karnakin temppeli, Luxor

Laji: jumala

Harrastukset: ihmiskunnan tuhoaminen,
sairastuttaminen ja parantaminen

Erityisominaisuus: tulen puhaltaminen

Paras ystävä: Ptah (aviopuoliso)

VAPISKAA, IHMISET! Olen Sekhmet, jumalista verenhimoisin. Jos et käyttäydy hyvin, saatan alkaa syöstä tulta. En suosittele koettelemaan kärsivällisyyttäni, senkin lurjus.

Me jumalat olemme monimutkaisia ja monimuotoisia. Rakastamme, vihaamme, tappelemme, juonimme, parannamme, mokaamme ja itkemme. Meistä kerrotaan paljon tarinoita ja niistä käy ilmi, että olemme kaukana täydellisistä roolimalleista. Ehkä tehtävänäemme onkin antaa ihmisille mahdollisuus oppia virheistämme?

Löydätkö tästä näyttelyosiosta kivisen irtokorvan? Muinaiset egyptiläiset uskoivat, että jos korvaan kuiskasi huolensa, se kuuli ne ja kertoi eteenpäin jumalille. Tätä tarkoitusta varten temppelien seiniin maalattiin myös kuvia korvista. Voit kuiskia näyttelyin korvalle jotain, lupaan että se kuulee viestisi lasin läpi (en tosin lupaa, etten salakuuntele).

Muinaisen Egyptin jumalat ovat muodonmuuttajia. Esimerkiksi lempeä lehmäjumalatar Hathor ottaa tarinoissa joskus väkivaltaisen Sekhmetin muodon. Tämä ei silti tarkoita, että ne olisivat sama jumala. Kuten Sekhmet yllä kertoo, se on monimutkaista.

Osiruksen valtakunnassa

Nimi: **Osiris**

Ikä: 2300–2700v.

Kotipaikkakunta: manala

Laji: jumala

Harrastukset: kuoleminen, uudelleensyntyminen, tuomitseminen

Erityisominaisuus: manalan kuningas

Paras ystävä: shabtit

Olen manalan kuningas Osiris. Olin ennen koko Egyptin kuningas, mutta kuolemani jälkeen siirryin hallitsemaan manalaa. Toisin sanoen, olen todella merkittävä hahmo.

Tästä osasta näyttelyä löydät shabteja eli pieniä patsaita. Ne näyttävät tosi paljon minulta. Upeita, eikö vain? Niitä tehtiin kuoleman jälkeistä elämää varten ja ne asetettiin kuolleen mukana tämän hautaan. Manalassa niiden työtehtäviin kuuluvat esimerkiksi peltotyöt ja leivän valmistaminen minulle. Shabteja voi olla paljon, jopa yli 400 kappaletta yhdessä haudassa!

Nyt kun olet täällä, ole hyvä ja tutustu kuolleiden kirjaan. Niitä on tässä näyttelyssä kaksi kappaletta. Kirja antaa sinulle vinkkejä esimerkiksi siihen, mitä uhrilahjoja minulle soisi annettavan. Kannattaa olla kanssani hyvissä väleissä, kuten muinaiset egyptiläiset olivat – ihan vain varmuuden vuoksi.

Kuolleiden kirja koostuu loitsuista. Kuolleiden kirja kootaan vainajan omien toiveiden mukaisesti. Jos esimerkiksi pelkäätkö skorpioneja, kuolleiden kirjassasi saattaa olla paljon skorpionien karkottamisloitsuja.

Muumiointi ja hautajaisrituaalit

Nimi: **Anubis**

Ikä: 2000–2700v.

Kotipaikkakunta: **tuntematon**

Laji: **jumala**

Harrastukset: **muumiointi, hautojen vartiointi, kuolleiden opastaminen**

Erityisominaisuus: **keksi muumioinnin**

Paras ystävä: **djed-pilari**

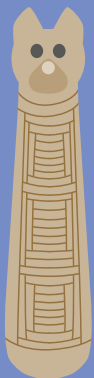
Tässä näyttelyosiossa pyydän hiljaisuutta ja rauhaa. Muinaiset egyptiläiset uskoivat, että fyysinen keho on tärkeä säilyttää hyvässä kunnossa seuraavaa elämää varten. Tätä varten keksin muumioinnin, eli tavan säilöä edenneen ihmisen ruumis. Minä, Anubis, olen täällä huolehtimassa siitä, että näistä muumioiduista ihmisistä pidetään hyvää huolta.

Kuolemanjälkeinen elämä on tässä huoneessa totta, riippumatta siitä, mihin juuri sinä uskot. Riippumatta siitä, mitä olet nähnyt elokuvissa tai lukenut kirjoista ja sarjakuvista muumioista, tässä huoneessa lepäävät ihan oikeat ihmiset, jotka vaativat sinun kunnioitustasi. Vastapalveluksena annan sinulle luvan tulla lähemmäksi.

Tule pysähtymään, hiljentymään ja oppimaan. Syvenny aikamatkaasi.

Tervehdi heitä, joiden kulttuuri on antanut sinulle ja koko maailmalle niin paljon. Tervehdi muinaisia egyptiläisiä.

Pyhät eläimet

Nimi: **Kissamuumio**

Ikä: noin 2000–2700v.

Kotipaikkakunta: tuntematon

Laji: mummioitu pyhä eläin

Harrastukset: viestien vieminen, naukuminen

Erityisominaisuus: erityisen kaunis ulkomuoto

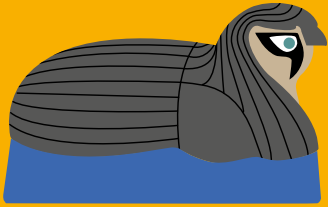
Paras ystävä: kala sarkofagissa (eli arkussa)

Miau! Nimeni on Miu. Se on muinaista egyptiläistä kieltä ja tarkoittaa kissaa. Kuten huomaat, minut on mummioitu. Olin elossa yli 2000 vuotta sitten, joten näiden kauniiden kankaiden alla en ole enää yhtä kiiltävä kuin joskus aikoinaan.

Me eläimet olimme muinaisessa Egyptissä arvokkaita ja tärkeitä, jopa jumalat näyttävät meiltä. Myöhäis-kaudella kasvatettiin paljon eläimiä vain, jotta meidät voisi mummioida jumalille (hui, miten kamalaa).

Nykyajan ihmiset ovat palanneet vanhaan tapaan jumaloida kissoja. Faraoita ei enää ole, joten jonkun pitää hoitaa kuninkaan tehtävät. Jos sinulla on kissa kotona, ymmärrät varmasti, mistä puhun. Terveisiä esi-isiltä!

*Etsi huoneesta kala sarkofagissa.
Kyllä, luit oikein. Kala on pyhä eläin, sillä tarinan mukaan se söi Osiris-jumalan pippelin.
Luit tuonkin oikein.*

Uudet kultit

Nimi: **Haukanpäinen skarabeus**

Ikä: 2300–2700v.

Kotipaikkakunta: tuntematon

Laji: skarabeus

Harrastus: auringon ja kakkapallojen pyörittely

Erityisominaisuus: symboloi auringonjumalaa

Paras ystävä: aurinkoamuletti

Näyttelyssä on esillä monia esineitä, joiden alkuperäistä paikkakuntaa ei tiedetä. Tämä johtuu siitä, että joku on joskus ottanut esineen säilyttämättä tietoa siitä, mistä on sen alun perin löytänyt. Monen esineen kohdalla voi vain arvailla ja olettaa, mutta tarkkaa paikkaa ei saa sanoa, ellei ole siitä täysin varma!

Olen ehkä pieni pillerinpyörittäjä, mutta muinaiset egyptiläiset yhdistävät minut suureen auringonjumalaaan. Pyörittelen aurinkoa taivaan kantta pitkin, kuin pyöreää kakkapalloa aavikolla. Olen tässä ekspertti ja täydellinen esimerkki siitä, että pyhyttä ei koolla mitata.

Minulla on haukan pää, kuten Ra-Horakhty-aurinkojumalalla. Löydät minut skarabeuksena eli amulettina, koristamassa monia tärkeitä asioita, kuten vaikkapa muumioiden rintakehiä.

Ystäväni aurinkoamuletin pinnassa näet hieroglyfin, eli muinaisen egyptiläisen kirjoitusmerkin. Hieroglyfissa on aurinko, joka nousee (tai laskee, voit itse päättää) kahden vuorensinämän välistä. Aurinko kuvataan usein siivekkäänä kuin lintu. Myöhemmin symboli saakin lisäksi linnunpyrstön, joka on kuvattu aurinkoamulettissa.

Keksitkö omia tapoja kuvata aurinkoa? Onko se pyöreä ja säteilee, vai osaatko kuvitella sille muita muotoja? Kenties jonkin eläimen? Anna mielikuvituksesi lentää!

Viimeinen vuosituhat

Nimi: **Faraon hovimies**

Ikä: noin 2600v.

Kotipaikkakunta: tuntematon

Laji: patsas

Harrastus: palveleminen, kuninkaan fanittaminen

Erityisominaisuus: erittäin lojaali

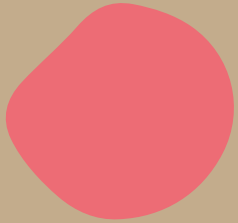
Paras ystävä: Psamtek I

Psamtek I oli muinaisen Egyptin viimeinen suuri kuningas, ja minun mielestäni tietysti paras. Olin tärkeässä tehtävässä, hänen hovimiehenään. Käteeni on kaiverrettu Psamtek I:n kartussi, eli kuninkaan nimi kirjoitettuna hieroglyfimerkein. Kuninkaani ja minä elimme myöhäiskaudella – tiedän, näitä kausia on todella paljon (muista palata aikajanalle sivulle 7, niin tiedät missä kohtaa mennään).

Näetkö näyttelyssä ison jalan? Se on roomalaiselta kaudelta, eli ajalta minun jälkeeni. Jalka ei ole katkennut osa isompaa patsasta, kuten minä, vaan se on kokonainen (ja hieman kummallinen) jalkapatsas. Se astelee tässä kohdassa näyttelyä paikalle kertomaan, että aikamatkasi lähestyy kohta loppuaan, ja voit palata nykyaikaan.

Mutta! Ennen sitä on vielä paljon ihmeteltävää. Tulet esimerkiksi törmäämään isoon pyramidin muotoiseen asiaan!

*Ethän kulkenut hautakammion ohi?
Näyttelyssä voit vieraillla Amos Rexin omassa
hautakammiossa AR-tekniikan eli lisätyn
todellisuuden avulla. Hautakammio on
rakennettu Danske Bankin tuella.
Siihen pääsee Arilyn-sovelluksella,
jonka voit ladata ilmaiseksi älylaitteellesi.*

Nimi: **Ou**

Ikä: 2v.

Kotipaikkakunta: Amos Rex, Helsinki

Laji: **tuntematon**

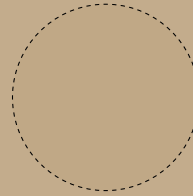
Harrastukset: taide, halaaminen, piiloutuminen

Erityisominaisuus: **supertunteikas**

Paras kaveri: **lapset**

Legendan mukaan museon kattokumpuja oli alun perin kuusi, mutta yhdestä pullahtikin Ou ja jäljelle jäi vain viisi. Ou ei puhu (ainakaan aikuisten kuullen), mutta se ilmaisee tunteitaan monella muulla tavalla. Kukaan ei oikein tiedä, mikä Ou on, mutta tiedämme, että se rakastaa taidetta ja viihtyy museossa – varsinkin lasten seurassa!

Tekeekö mieli tehdä ystäväkirjasta vielä enemmän omasi näköinen? Museokaupasta voit ostaa tarra-lisäosia tai kultaisia kyniä!

Sinun sivusi

Nimi:

Ikä:

Kotipaikkakunta:

Harrastukset:

Erityisominaisuus:

Paras kaveri muinaisesta Egyptistä:

Kirjoita tähän jotain itsestäsi tai museovierailustasi:

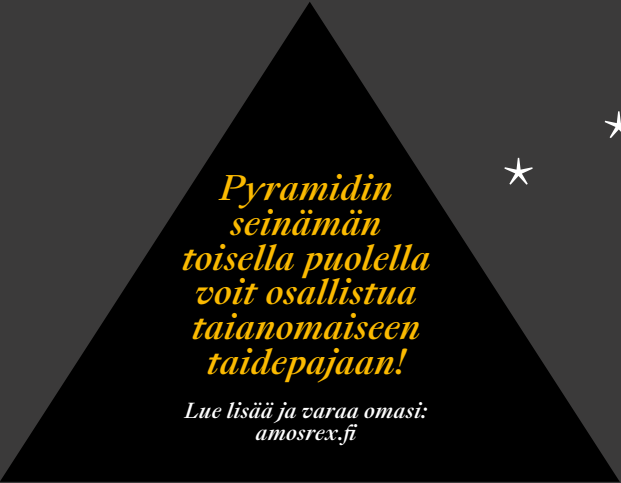
Pyramidit olivat faraoiden hautoja

Egyptin ensimmäiset pyramidit rakennettiin yli 4000 vuotta sitten. Jättimäisten pyramidien sisälle voi kätkeytyä erilaisia käytäviä ja kammiota, jotka herättävät monissa seikkailun tuntua. Pyramideja ei kuitenkaan rakennettu seikkailuja varten, vaan niillä kaikilla oli tärkeä merkitys. Pyramidit ovat nimittäin faraoiden hautoja. Pyramidia voidaan pitää auringonsäteiden symbolina: sen avulla vainajien ajateltiin liittyvän auringon kiertokulkuun ja saavan ikuisen elämän.

Nykypäivänäkään emme ole saaneet tarkkaa vastausta siihen, miten pyramidit on rakennettu. Voidaan joka tapauksessa olettaa, että pyramidien rakennusurakoilla oli suuri rooli Egyptin valtion kehityksessä. Arvioidaan, että esimerkiksi maailman suurimman pyramidin, Gizassa olevan Khufun pyramidin rakentaminen kesti noin 25 vuotta ja sitä rakensi 20 000–30 000 ihmistä! Piti siis löytää tarpeeksi työntekijöitä ja heille koteja, ruokaa, sairaanhoitoa... Myös materiaalin liikuttaminen oli haaste: kiviä on tuotu työmaalle satojen kilometrien päästä. Näin koko maa osallistui yhteiseen rakennusprojektiin.

Museon taidepajatila Studio Rexiin on noussut pyramidi! Se on pikkuruinen verrattuna Khufun pyramidiin, jonka pohjapinta-ala vastaa yli seitsemää jalkapallokenttää! Khufun pyramidin yhden sivun pituus (n. 230 metriä) on yhtä paljon kuin matka Amos Rexin pääovilta Eduskuntatalon lähimmälle nurkalle.

*Tutki pyramidin mittakaavaa lasiseinässä.
Mitä tapahtuisi, jos suuri pyramidi rakentuisi sinun kotisi läheisyyteen? Entä miten sen kokoisen rakennuksen työmaa vaikuttaisi elämään naapurustossasi?*

*Pyramidin
seinämän
toisella puolella
voit osallistua
taianomaiseen
taidepajaan!*

*Lue lisää ja varaa omasi:
amosrex.fi*

Egyptin loisto Bio Rexissä

Ou-lalaa

Lasten lauantait: elokuvia koko perheelle.

31.10. Kauhujen yö

Muumioita ja manalaa:

kauhuelokuvia yhteistyössä Night Visionsin kanssa.

Luentosarja

Välimeren vajonneista kaupungeista muumiomanaan:
kansainvälisiä ja kotimaisia huippupuhujia.

Muita tapahtumia näyttelyssä

- Teemaopastuksia
- Peli-iltoja
- Taianomaisia taidepajoja

*Lue lisää:
amosrex.fi/tapahtumat*

Luuletko nähneesi jo kaiken? Egyptin loisto jatkuu Tallinnan Kumussa!

Egyptin loisto on kaksoisnäyttely, joka toteutetaan samaan aikaan sekä Amos Rexissä että Viron taidemuseo Kumussa Tallinnassa.

Harvinainen kaksiosainen näyttely pohjautuu Italian Torinossa toimivan Museo Egizion kokoelmaan. Torinosta tuotujen esineiden lisäksi Kumun näyttelyssä on esillä virolaisista kokoelmista lainattuja esineitä, ja se on maan ensimmäinen muinaisesta Egyptistä kertova näyttely.

Kumun näyttely tarjoaa jännittävän näkymän faraoiden maahan ja muinaisten egyptiläisten päivittäiseen elämään, jossa taide yhdistää toisiinsa maallisen ja kuolemanjälkeisen elämän.

Kumun näyttely on auki 10.10.2020–21.3.2021.

*Tutustu näyttelyyn:
kumu.ekm.ee*

Egyptin loisto

9.10.2020–21.3.2021

Kuraattorit

Jotta näyttelyssä olisi tarina ja järjestys

Paolo Marini, Museo Egizio
Anastasia Isakova & Katariina Timonen, Amos Rex

Asiantuntija

Jotta näyttelyn teossa olisi mukana muinaisen Egyptin ekspertti
Mia Meri, egyptologi

Museon- ja projektinjohtajat

Jotta asiat käynnistyisivät sekä tapahtuisivat ajoissa ja oikein
Christian Greco & Samanta Isaiä, Museo Egizio
Kai Kartio & Teijamari Jyrkkiö, Amos Rex

Näyttelyassistentti

Jotta olisi joku, joka triplatarkestaa kaiken
Krista Mamia

Näyttelyarkkitehti

Jotta esineet saisivat ansaitsemansa ympäristön
Jaakko Kiukkanen & Taina Väisänen, TAKT OY

Visuaalinen identiteetti

Kirjaimet, kuvat, värit – kaikki kauniissa sopuinnussa
Dog Design

Rakenteet ja suunnittelu

Jotta jokainen näyttely olisi erilainen, seinää myöten!
Jussi Piironen

Timo Aho, Andreas Behn-Eschenburg, Petteri Ehnroth, Tatu Engeström, Willem Heeffer, Mirka Hämäläinen, Tuukka Kaila, Tuomas Karjalainen, Kimmo Kumela, Tii Laakso, Pasi Mälkiä, Mirjami Nykänen, Maikki Pekkala, Olavi Pietiäinen, Topi Vähäsarja & Sohei Yasui

AV-suunnittelu

Miten muinaista Egyptiä tuodaan nykyaikaan
Fredrik Willberg

Valosuunnittelu

Valaistus on tärkeä esineille, silmille ja tunnelmalle
Marianne Lagus

Äänisuunnittelu

Jotta kokemus ei olisi vain visuaalinen
Juuso Hannukainen, Tuomas Norvio & Sami Tammela

Lainajaajat

Jotta näyttelyssä olisi esineitä, joiden avulla kertoa tarina
Museo Egizio
Suomen Kansallismuseo
Suomen Egyptologinen Seura

Koordinointi

Jotta esineet siirtyisivät turvallisesti museosta toiseen
Roberta Accordino, Giulia Gregori & Marco Rossani, Museo Egizio
Niclas von Bonsdorff, Amos Rex
Helen Volber, Viron taidemuseo

Konservointi

Jotta esineet säilyisivät turvassa, tuhansia vuosia
Mia Derichs, Anna Lehtinen, Sari Pouta & Riina Uosukainen

Tapahtumat

Näyttelyyn kuuluu paljon muutakin, kurkkaa sivu 32!
Marianne Lagus, Kaj Martin, Kerttu Raittila & Marjo Sahi

Yleisötyö

Sillanrakentajat taiteen ja yleisön välillä
Elsa Hesse, Henna Korpela, Melanie Orenius & Laura Porola

Asiakaspalveluhenkilökunta, keskusteluoppaat, oppaat & taidepajaoppaat

Tiedotus ja markkinointi

Miten tiesit tulla tänne tänään?
Paola Matossi, Museo Egizio
Iia Palovaara & Timo Riitamaa, Amos Rex
Wörks

Yritysyhteistyö

Tekemällä yhteistyötä saa aikaan vielä enemmän
Sara Järvi

Graafinen tuotanto

Jotta visuaalisesta suunnittelusta tulee totta
Novela

Käännökset

Jotta voisit lukea tekstejä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi
Joonas Kirsi, Synnöve Malmström, Anna Merikallio, Theresa Norrmén & Jukka Särkijärvi

Yhteistyössä

Jotta olisi näyttely

 MUSEO EGIZIO ART MUSEUM OF ESTONIA KUMU

Muinaiset egyptiläiset ystäväni

Tekstit Amos Rex
Toimitus Melanie Orenius
Käännökset Joonas Kirsi (englanti), Anna Merikallio (ruotsi)
Graafinen suunnittelu Dog Design
Paino Grano

Sanasto

Abydos = Egyptin ensimmäisten kuninkaiden hautausmaa ja kaupunki, Osiriksen uskottu hautauspaikka.

Akh = autuas, tuonpuoleiseen päässyt sielu.

amuletti = pieni onnea tai suojaa kantajalleen tuottava esine.

Amon = yksi pääjumalista, joka yhdistetään usein auringonjumala Rahan (Amon-Ra).

Ankh = elämän symboli ja hieroglyfimerkki.

antropomorfinen arkku = ihmisen muotoinen arkku.

Anubis = sakaalipäinen muumioinnin jumala, joka suojelee kuolleita.

Atum = luojajumala, faraon jumalallinen esi-isä.

Ba-lintu = ihmisen uskottiin koostuvan useista eri osista, josta yksi on ba-sielu. Sitä kuvattiin ihmispäisenä lintuna.

Bastet = kissajumalatar, äitiyden ja raskaana olevien naisten suojelija.

Bes = lasten ja raskaana olevien suojelejumala.

demoottinen = myöhäiskaudella Egyptissä käyttöönotettu kirjoitusjärjestelmä ja kieli.

djed-pilari = Osiriksen selkärangaksikin kutsuttu symboli, joka kuvaa vakautta ja kestävyyttä.

Duat = yksi muinaisen Egyptin manaloista.

dynastia = faraonisen Egyptin historia on jaettu 31 dynastiaan. Dynastialla tarkoitetaan yleensä hallitsijasukua, mutta se ei päde muinaiseen Egyptiin. Egyptologiassa dynastioita käytetään ilmaisemaan aikakausia.

Egypti = nykymerkityksessä Egyptillä tarkoitetaan Pohjois-Afrikassa sijaitsevaa valtiota (viralliselta nimeltään Egyptin arabitasavalta), jonka pääkaupunki on Kairo ja virallinen kieli arabia.

fajanssi = lasitteella päällystettyä keramiikkaa, joka muistuttaa posliinia.

farao tai faarao = tarkoittaa muinaisen Egyptin hallitsijaa. Voidaan kutsua myös kuninkaaksi.

Giza = Niilin länsirannalla sijaitseva kaupunki, josta löytyvät Egyptin kuuluisimmat pyramidit.

Hathor = kuten muinaisen Egyptin jumalilla yleensä, myös jumalatar Harthorilla oli useita eri rooleja. Hän oli mm. manalan, rakkauden, musiikin, ilonpidon sekä ikuisen humalan jumalatar.

Hatshepsut = Egyptin ensimmäinen naisfarao, joka kuvattiin usein kuitenkin miehenä. Egyptiä 18. dynastian alkupuolella hallinnut Hatshepsutin valtakausi oli yksi Egyptin vauraimmista.

Heliopolis = muinaisessa Egyptissä sijainnut kaupunki, joka on nykyisin osa Egyptin pääkaupunkia Kairoa. Auringonjumala Ran kultikeskus.

hieraattinen = hieroglyfikirjoituksesta keskimmäisen valtakunnan aikana kehittynyt kursiivinen kirjoitustapa.

hieroglyfi = muinaisessa Egyptissä kirjoittamiseen käytettiin hieroglyfejä, eli kuvamerkkejä, jotka tarkoittivat tiettyä käsitettä tai äännettä, tai kertoivat mihin luokkaan tai ryhmään jokin toinen sana kuului. Hieroglyfeja voitiin kirjoittaa oikealta vasemmalle, vasemmalta oikealle tai ylhäältä alas.

Horus = haukkapäinen jumala, jonka äiti oli Isis ja isä Osiris. Maan päällä Horusta edusti farao.

iibis = pitkänokkainen ja -kaulainen lintulaji.

Imhotep = maailman ensimmäisen pyramidin arkkitehti. Myöhemmin häntä palvottiin lääketieteen jumalana.

Isis = tärkeimpiin jumaliin kuulunut Isis toimi mm. taikuuden, hedelmällisyyden sekä viisauden jumalana. Isis oli äitijumalatar ja erityisesti naisten jumala. Isistä palvottiin myös Egyptin rajojen ulkopuolella vielä kauan faraoiden ajan jälkeenkin.

kanooppiastia = kannellinen astia, johon muumioinnin yhteydessä vainajalta poistetut sisäelimet (maksat, mahalaukku, keuhkot ja suolet) säilöttiin.

Kuninkaiden laakso ja Kunin-gattarien laakso = Kaksi Luxorin länsirannalla sijaitsevaa aluetta, jonne haudattiin uuden valtakunnan aikaisia kuninkaallisia ja näiden perheenjäseniä. Myöhemmin osa haudoista uudelleen käytettiin korkearvoisten ihmisten hautoina.

kuolleiden kirja = loitsukokoelma, joka koottiin vainajan tarpeiden tai kiinnostuksen kohteiden mukaan.

Maat = oikeudenmukaisuuden, järjestyksen ja totuuden jumalatar.

manala = paikka, jonne kuolleiden sielujen uskottiin matkaavan. Muinaisilla egyptiläisillä oli useita erilaisia manaloita, eli tuonpuoleisia.

muinainen = muinaisella viitataan kaukaiseen menneisyyteen, ikaikaisiin esineisiin ja ilmiöihin, joiden tarkka ajoittaminen tai määrittäminen on nykyajassa lähes mahdotonta.

naos = säilytysrasia, jossa tempelin jumalpatsasta säilytettiin.

Niili = maailman pisimmän joen tittelistä Amazonin kanssa kilpaileva Niili oli muinaisille egyptiläisille elintärkeä niin kuljetuksen, liikkumisen, viljelyn kuin kaupunkikulttuurin vuoksi. Ennen Assuanin suurpadon rakentamista vuonna 1970, Niilin tulvat rytmittivät egyptiläisten elämää.

Nut = taivaan jumalatar. Iltaisin hän nieläisee auringon ja synnyttää sen jälleen aamuisin.

Osiris = manalan hallitsija ja yksi muinaisen Egyptin tärkeimmistä jumalista. Kuvataan taiteessa usein vihreäkasvoisena muumiontuna miehenä, jolla on käsissään paimensauva ja ruoska.

ostrakoni = ruukun- tai kivenkappale, johon kirjoitettiin ja tehtiin kuvia.

papyrus = papyruskaislasta valmistettu paperia muistuttava materiaali, jota käytettiin Egyptissä jo 3000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua.

Ptah = jumala, joka loi maailman sanan voimalla. Pthahia pidettiin etenkin käsityöläisten ja arkkitehtien suojelusjumalana. Maan päällä Pthahia edusti Apis-sonni.

Ra = egyptiläisillä oli satoja jumalia, joista yksi merkittävimmistä oli auringonjumala Ra.

sarkofagi = arkku. Oikeoppisesti sarkofagilla tarkoitetaan Kreikassa käytössä ollutta nk. *lihansyöjä-arkku*a, mutta sanaa käytetään myös egyptiläisistä kivisistä arkuista. Koska termin käyttö vaihtelee, on nykyään suositeltavaa puhua vain arkuista.

Sekhmet = auringonjumala Ran tytär. Leijonapäinen Sekhmet oli kauhistuttava sotien ja kulkutautien jumalatar. Toisaalta Sekhmet oli myös paranemisen jumala ja faraoiden suojelija.

senet = suosittu muinaisegyptiläinen lautapeli.

sfinksi = yksi auringon jumalista, joka esitettiin ihmisnäköisenä leijonana.

shabti = ihmismuumion muotoinen haudoissa käytetty pieni patsas.

skarabeus = pyhä lantakuoriainen, esiintyy usein amulettien muodossa.

Sobek = veden jumala ja Niilin vesien uskottiin syntyvän hänen hikoilustaan.

steela = kivistä tai puusta valmistettu tekstiä ja kuva-aiheita sisältävä laattamainen esine.

Theba = muinaisen Egyptin entinen pääkaupunki, joka sijaitsee nykyisen Luxorin alueella.

Thoth = iibispäinen viisauden ja kirjoitustaidon jumala, jonka pyhiä eläimiä olivat iibislinnut ja paviaanit.

tit = Isiksen solmuksi kutsuttu symboli, joka suojeli erityisesti vainajaa tuonpuoleisessa.

uhrilahja = esi-isille, vainajille ja jumalille annettiin lahjoja, jotta he pysyisivät tyytyväisinä. Uhri-
lahjat saattoivat olla esimerkiksi ruokaa, kankaita, tuoksuvia öljyjä tai eläimiä.

uraeus = egyptinkobra. Faraoita esittävässä patsaissa usein nähtävä uraeus oli keskeinen jumaluuden ja kuninkuuden symboli muinaisessa Egyptissä.

usekh-kaulaketju = muinaisegyptiläinen leveä kaulakoru, joita näkyy kuvissa naisilla, miehillä ja jumalilla. Kaulakoru oli niin raskas, että siinä oli selkäpuolella vastapaino.

valtakunta = hallitsijan johtama alue. Egyptologiassa valtakunnalla voidaan tarkoittaa myös pidempää ajanjaksoa, kuten vanhaa, keskimmäistä tai uutta valtakuntaa.

Wedjat = Horuksen silmäksi kutsuttu silmänmuotoinen suojelusamuletti ja symboli.

Ylä- ja Ala-Egypti = Ylä- ja Ala-Egypti yhdistyivät yhdeksi valtioksi Naqada III:n aikana.

